

"דברים שרואים מכאן לא רואים משם"
תפיסות מורים את תפקיד המנהל

אושרית קולטון
 מכללת חמדת הדרום
 rokolton@gmail.com

ד"ר הודיה הופמן
 מכללת חמדת הדרום
 hodayahoffman@gmail.com

תקציר

תפקידו של מנהל בית הספר נתפס כאחד הגורמים המרכזיים להצלחתו או כישלונו של בית הספר (אופלטקה, 2010, פרידמן, 2000). מנהל בית הספר והמיומנויות הנדרשות ממנו חולשים על תחומים רבים ומגוונים ועל כן על מנהל בית ספר לרכוש מיומנויות רבות ומגוונות, על מנת להצליח בעבודתו (פרידמן, 2000). המחקר הנוכחי עוסק בתפיסות מורים את מיומנויות הניהול של מנהלם. מטרת המחקר המרכזית היא לבחון את מיומנויות הניהול של מנהל בית הספר כפי שהן נתפסות בעיני המורים על הרצף שבין המצוי לרצוי, וכן לברר אילו מיומנויות נתפסות כחשובות ביותר, בעיני המורים, לעבודת המנהל. מטרת נוספת של המחקר הן בחינת קשרים בין מאפיינים אישיים של המורים ומאפיינים ארגוניים לבין תפיסת המורים את מיומנויות הניהול. כלי המחקר נבנה במיוחד למחקר הנוכחי וכלל ארבעה מדדים: ארגון וחדשנות, הדרכה וקשרי חוץ, פדגוגיה והדרכה יחסי אנוש וביזור ניהולי. אוכלוסיית המחקר נדגמה מתוך בתי ספר שונים במערכת החינוך בארץ וכללה 252 מורים. איסוף הנתונים נעשה באמצעות שאלון ידני וכן באמצעות שאלון אינטרנטי שהופץ ברשת. נמצאו הבדלים ברוב המדדים שנבדקו. הממצא המרכזי הוא כי מתוך ארבעת המדדים שנבדקו, הממד שנתפס בעיני המורים כחשוב ביותר לעבודת המנהל הוא מדד יחסי האנוש. בנוסף, נמצא פער בכל ארבעת המדדים שנבדקו בין תפיסת המורים את המצב הרצוי לבין תפיסתם את המצב המצוי. נמצאו הבדלים מובהקים בתפיסת תפקיד המנהל בין בתי ספר ממלכתיים לבין ממלכתיים דתיים וכן בין בתי ספר יסודיים לעל יסודיים. התרומה התיאורטית של מחקר זה היא העשרת ספרות המחקר שכן טרם נעשה מחקר בישראל הבוחן משתנים אלו. התרומה המעשית של מחקר זה היא שמנהלים מבינים כעת מהי המיומנות שנתפסת כחשובה ביותר בעבודתם, מנקודת ראותו של המורה, וכן הם מודעים יותר לציפיות המורים מהם. כמו כן, מצופה ממשד החינוך, כממונה על הכשרת מנהלים, להתאים תכניות אלו לצרכי השטח. מסקנות המחקר כוללות שימוש בתובנות שעלו מהמחקר בתוכניות להכשרת מנהלים. כמו כן, ראוי לבחון אפשרות של הוספת מספר פרמטרים, שעלו כצורך מן המחקר, בכלי להערכת מנהלים שפותח על ידי מכון אבני ראשה. בעתיד ראוי לבדוק אם למשתנה הרקע של מגדר המנהל קיימת השפעה על תפיסת המורים את מיומנויות הניהול שלו וכן האם למחוז בו שוכן בית הספר השפעה על המשתנים השונים.